

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Quænam obligatio nascatur ex juramento doloso promissorio, & quando.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

quacunq̃ certitudine morali, sed certitudine scientiæ, quam tamen non habent dicti testes, habet verò ipse creditor. Quare nisi ad iudicis mentem juraretur, quæ humana iudicia enervarentur. Hanc autem mentem legitime habet iudex ad bonum publicum, cui ex iustitia legali cedere debet quacunq̃ pecuniaris utilitas. Dixi, in hoc casu, ubi legitime jam procedit iudex: si enim non legitime procederet, tunc posset testes æquivocare dicitur *infra*, cap. 4. §. 2.

11. Jam verò alia non multò post fuit solvenda difficultas: Boni illi viri, nescio qua mori causa, testimonium tandem fecerunt, quo facto, creditor pecuniam suam facile obtinuit, ad quid ergo eos obligabimus?

12. Respondeo, si bona fide fecissent, ad nihil, quia sic non peccassent Theologicè, atque adeò ex probabili scientia ad nullam penam (cùm hæc condignam culpam sequi debeat) essent condemnandi; at verò cùm contra datum consilium, atque adeò fide mala processerint, res difficultate non caret. Putavi nihilominus ad restitutionem non teneri: Ita de Lego *ibid.* ex Nav. in man. c. 25. n. 4. 1. & ratio fuit, quia, esto peccaverint, peccaverintque contra fidelitatem iudici, seu foro, bonoque publico debitam, non tamen peccaverunt contra iustitiam commutativam: quia verè secunda debebatur, idque ipsis, ut supponimus, moraliter constat. Cùm ergo ad prudenter operandum, vel non operandum satis sit, ut diximus, probabilitas, multoque magis certitudo moralis, pro restitutione non sunt compellendi.

13. Petes, an eadem certitudo moralis requiratur in juramento iocoso? Respondeo eadem: sic Azor. t. 1. lib. 11. c. 12. q. 4. quia posito, quòd tale juramentum sit verum, invocativum scilicet Dei, veritatem æquè, ac juramentum ferium continere, propter æqualem rationem, debet.

CAPUT III.

De Juramento Promissorio.

§. I. De Veritate requisita in Iuramento promissorio.

Juramentum promissorium cùm veritatem de presenti habere debeat, conveniatque in hoc cum assertorio, requirit, ut is, qui illud assert, animum habeat adimplendi, quod promittit: secus, peccare verò perjurio nimis clarum ex dictis est. Unde controversia apud Doctores non est, an rem etiam levissimam cum animo non implendi per juramentum promittere peccatum sit mortale, est enim certò mortale, ut *suprà* vidimus. Controversia quidem est, an sub mortali illam rem levem adimplere is, qui iuravit obligetur: sed de hoc mox §. 3. n. 4.

Quid si quis promittat se commissurum peccatum mortale: quid si veniale? quid si rem contra Christi consilia? de his agam mox §. 6.

§. II. De Iuramento promissorio doloso.

Ilicitum an sit hoc juramentum, est primò quærendum, mox, an ex illo aliqua nascatur obligatio. Ex quibus tribus modis potest in illo dolus intercedere. Primò, si juretur sine animo implendi. Secundò, si sine animo jurandi. Tertiò, si sine animo se obligandi, seu (quod in idem videtur recidere) sine animo promittendi.

De illicito usu juramenti dolosi promissorii.

1. **C**ertum est primò, jurare sine animo implendi esse mortale. Ita Less. lib. 2. c. 42. dub. 9. n. 42. Suar. tr. 2. Rel. lib. 3. de jur. cap. 17. a. n. 7. & communiter: patet ex dictis. Certum est secundò, jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis, vel jurare verbis æquivocis non esse licitum sine causa, licitum esse cum causa, juxta ea, quæ diximus cap. 2. §. 2. & 3. quæ sunt recoſenda, quia quantum ad hoc eadem est ratio assertorii, & promissorii.

illiud est advertendum, facilius ex hoc capite in promissorio mortaliter peccari posse, quàm in assertorio: quia in promissorio aliquid ætèrio promittitur, unde facilius potest prius damnum intercedere, quo notabili accedente, mortaliter peccabitur.

2. Unum ergo superest, an sit licitum jurare sine animo promittendi, vel sine animo se obligandi? semper autem præcindimus à damno proximi, propter hoc enim peccari contra iustitiam, nimis sæpè dictum est.

3. Præmitto tripliciter, quantum facit ad nos, posse quempiam jurare sine animo promittendi, seu non se obligandi. Primò, animo promittendi sub obligatione promissionis ex vi fidelitatis debita ei homini, cui sit promissio. Secundò, sine animo promittendi sub obligatione juramenti ex vi Religionis, licet cum animo dicatur humana promissionis. Tertiò, sine animo promittendi absolute, hoc est, quo quis nullo modo vult promittere, nec scilicet coram Deo, nec, ut ita dicam, coram homine, & iterum, nec cum obligatione promissionis, nec cum obligatione verificandæ assertionis futuræ.

4. Dico primò, si quis juret cum expresso hoc tertio animo, nullo modo promittendi, vel se obligandi, non esse mortale. Ratio est, quia sic jurare est non jurare: non enim potest esse vel intelligi juramentum, nisi ut productivum obligationis, si ergo hanc obligationem positivè excludis, nec quis, ut juramentum illam producat, convinceris nolle jurare. Ita Sanch. lib. 3. c. 6. n. 7. & c. 10. num. 8. Bonac. disp. 2. de jur. q. 1. p. 7. n. 3. alique. Vide etiam Castr. r. 3. tr. 14. disp. 2. p. 2. n. 6. Dixi (cum expresso animo) nam ad verum juramentum non requiritur expressus animus promittendi, vel se obligandi, si quidem satis, superque est, si animus jurandi habeatur, eo enim ipso, quo quis jurat, scitque quid sit jurare, velle censetur, quæ necessarii sunt connexa juramento, nisi ea expressè excludat. Sic Sanchez Suar. Bon. cità Castr. l. c. disp. 1. p. 8. n. 8. Notanter pono illud (scitque quid sit jurare) propter ea, quæ dicta sunt cap. 1. §. 1. n. 8. & iterum dicitur de voto c. 9. §. 1. v. Remanet.

5. Dico secundò, si quis juret cum animo solius promissionis humanæ, atque adeò non sub autoritate testimonij divini, seu, quòd idem est, non cum animo se obligandi ex vi virtutis Religionis, idem dici debet, quòd modò n. 4. innuimus, quia illud, quòd sub divino testimonio non assertur, nullo modo est juramentum, ut colligitur ex *ibid.* remanebit ergo solum promissio humana, de qua alibi disputatur.

6. Dico tertio, jurare sine animo promittendi ex vi humanæ fidelitatis, sed cum animo obligandi se ex vi Religionis, non esse saltem mortale, si sit animus implendi: Ratio est, quia jam invocatur Deus cum veritate, & voluntate rem promissam implendi ex vi testimonij divini. Quòd si non addit ejusmodi implendi animus, erit *scilicet* perjurium, quia invocatur Deus cum falsitate. Quando autem deest animus implendi ex vi solius fidelitatis humanæ, erit quidem peccatum, sed veniale: quia quantum est ex hoc capite, nisi damnum grave inferatur, vel quid simile, solum est mendacium leve.

Quenam obligatio nascatur ex Iuramento doloso promissorio, & quando.

7. Dico primò; Ex quibuscunque æquivocis juramentis, vel quoquo modo factis, quæ in conscientia non sunt vera juramenta promissoria, non nascitur obligatio ex vi Religionis. Sic Sanch. lib. 1. de mar. disp. 9. n. 8. & lib. 3. Dec. c. 10. n. 4. Ratio est, quia obligatio non oritur, ut ex dictis patet, nisi ex vero juramento, in quo invocatur Deus. Hinc vides, non requiri dispensationem ad hæc juramenta negligenda, cùm, ubi non est vinculum, solutio esse non possit.

Contra, quando fuit fictio circa rem implendam (jurat quis, v. g. se elemosynam daturum cum animo non dandi) nascitur obligatio ex vi Religionis, seu, quòd idem est, ex vi juramenti. Ita *ibid.* contra Sà. v. Iuram. n. 4. fin. Ratio mihi certissima est, quia sic jurans verò juramē-

inter, (sicut sine animo implendi, atque adeo licite) ergo contrahit obligationem implendi: nam ex vi quoque illius, illa enim notio excluditur non tollit, verum potius substat juramenti, & consequenter ejus obligatio. Pari modo, quando adest intentio se obligandi ex vi Religionis, sed sicut fiat promissio ex vi fidelitatis vi Religionis, sed sicut verbis grati, elemosynam se daturum cum intentione, quod non se velit obligare ex vi humane promissionis, sed solum ex vi Religionis est eadem promissio, sed stat juramenti.

¶ Dico fecundò. Quando ex quocumque, vel æquivalens, vel fides juramenti, quæ verè juramenta non faciunt, aliquod damnum promissoria obvenit, obligabitur jurans, non quidem ex vi juramenti, sed ob dolum præstitum, ad omne damnum, ac si prorsus verè jurasset. Ratio est, quia tunc contra iustitiam delinquimus. Hinc fit, ut promissio sub fide juramento, quæ non impletur, nullum damnum fit promissoria, quia fuit promissio liberalis, non pariat obligationem executionis, quæ ex nullo ex his duobus capitibus, de quibus agitur, ex oriri potest: non ex capite Religionis, quia verè juratum est, nec ex capite dampni, quia nullum est illatum, et supponimus.

9. Dicat: At hoc ipsum, quod non des quod promissum, damnum est. Respondeo, hoc non esse damnum: sed esse lucrum cessans, ad quod eligendum, posito, quod verum juramentum quis non fecerit, non se obligari. Vices iterum: at aliquando erit scandalum, si juramentum fictum non observetur, credent enim audientes, se pergere. Sic Sanch. lib. 2. in dec. cap. 10. n. 1. Respondeo, factor duplex scdalum adesse hñc aliquando posse: Alterum contra Charitatem, si proximo verè datur occasio peccandi: Alterum contra Religionem, si detur similis occasio Deum per similia perjuria contemnendi: sed hæc universalia sunt ceteris peccatis convenientia, juxta declarata de fide in nostra Meib. Confess. lib. 7. s. 17. & dicatur. Deo dante. lib. 3. in dec. c. 1. s. 3.

10. Dico tertiò: Index debet condemnare jurantem
solummodo quoad necesse, non solum ad omnia prædicta dam-
na, sed etiam ad talia juramenta exequenda, quamvis
promissio quoquo modo liberalis fuerit. Ratio est, quia
Index debet secundum juris præsumptiones judicare,
et qui verbis externis jurat, præsumitur vero animo ju-
rare.

11. Quid, si cesset ejusmodi præsumptio, & jurans dare probet, se sine animo verò jurasse: poteritne iudex eum condemnare? posse & debere docet Sanchez *ibid.* c. 10. n. 6. & Caltz, l. 3. tract. 1. q. d. 2. p. 2. n. 5. non ex vi iuramentum, sed ex legitima Castellæ sic disponentibus in peccatum delicti dolose jurantis.

At quid, si talis lex alicubi non adsit? Respondet rursus
arbitrio Iudicis secundum gravitatem culpæ sic juramen-
tum est commendandum. In quocunque autem casu, quod
condemnabitur, patere post sententiam obligabitur, secun-
dam distinctionem. Si enim sententia inhihiat falsæ præ-
sumptioni, obligabitur condemnandus patere solum ratio-
nem scandali, quare hoc cessante, ad nihil obliga-
tur, nisi ad damnum modo dictum. *num. 2.* At si innuitur
legibus, vel arbitrio Iudicis, juramentum condemnantis in
pernam delicti, obligabitur sanè, etiam in conscientia
quia quilibet iustus pronuntiata contra se sententia obedi-
re tenetur.

Quando autem enascatur obligatio, hoc est quando incipiat iuramentum obligare, dicam, cum de voto nam eadem est utriusque ratio.

§. III. De Materia requisita in P^{re}samento
promissorio.

1. **V**idetur autem Juramentum fit ipsi soli Deo, vel in utilitate
tem etiam hominis. Si prius, induit rationem
veri, si posterius, erit solum promissio homini facta, si
sub Dei invocatione. Quoniam verò diversimodè

his obligatio nascitur, separatim de iis exit disputandum.

Omitto autem, ut potest ad praxim non pertinens, quæ-
nari sit obligatio major, juramentine, an voti; vi-
deat qui velit apud Suarium lib. 8. de Juram. cap. 3. n. 2. sine
Sanc. lib. 3. in c. 8. Fag. lib. 2. præcept. dec. c. 5. à n. 16. aliò que

De Materia Iuramenti promissorii in communi.

2. Primò, in juramento promissorio materia promissa possibilis esto, sedis temerè ea temeritate, quam dicitur, 3. jurares, quod implere tu non potes. Hinc tum juramentum de facto impleri, ut quoddam Petrus solutus sit debuit; quoddam matrimonium sit contrahendus, &c. illicitum est, nisi intendas jurare, quantum in te est, minime, nisi solus jures diligentiam adhibere, ut ille solvat, ut ille contrahat, &c. & cerè id communitè juratur, dum factum alienum juratur.

3. Secundo, licita res sit, & honesta. Hinc iuramentum de peccaminosa mortali, vel venialiter, vel de re contra consilia, est peccatum, ex *Cast. t. 3. disp. 1. de Iuram. cap. 6. n. 11.* nec obligat, unde non indiget relaxatione, ex eodem *ibid. disp. 2. p. 6. n. 6.* quid enim relaxabitur, si nulla adest obligatio? Ratio est, quia iuramentum non est vinculum iniquitatis, c. *Quando de iure iurando, & alibi*: quod autem peccatum sit 3 dicant *num. 9. & 10.*

num. 9. & 10.

4. Tertiò, debet esse res gravis; si enim levis, sit non obligatio sub mortali, sed sub veniali dumtaxat. Hoc tertium dictum duo involuit: Alterum ab omnibus admittitur, sub pœna nimirum mortali esse præstandum quod juratur; si notabilis sit res promissa; quia gravi parvi fit: Alterum non omnes amplectuntur, sub pœna nimirum mortali esse faciendum quod juratur, si res promissa sit exigua.

Dico tamen, quamvis probabile, etiam rem leve-
re si sub juramento promissa sit, esse faciendam sub morte
ita nihilominus esse solum sub veniali videtur probabili-
liter Azor. p. 1. lib. 5. c. 17. & lib. 11. cap. 5. quest. 3. Suar. 2. 2.
rel. 1. 2. de juram. cap. 16. n. 9. Ratio potissima est duce-
re ex ipsa natura juramenti promissio sit: in hoc enim non
invocatur Deus, ut testis futuræ executionis, sed ut tes-
tis præsentis voluntatis; quoad futuram executionem
autem affertur Deus, ut sua autoritate promissionem
suscipiat, ut scilicet fideliter executio correspondeat
factæ promissioni: ergo si non correspondeat, infide-
lis erit jurans, non vero propriè mendax. Quare cu-
casu nostro sit infidelis in re leve, leve solum peccatum
attingeret.

5. Petes : quæ quantæque culpa committitur ab eo qui rem malam exequitur propter illud expresse, quod ad illam juramentum adhibitum fuit : Respondeo, ex non morte hunc excusari non raro ; nam cæterum Regium esset, putare Dei invocationi deberi executionem peccati promissis, præsciendū autem ab hoc errore, si niale committeretur in materia levi ; grave peccatum re gravi. Sic Sanch. lib. 3. in Dec. cap. 4. n. 29. Ratio, quia in his non intercedit, nisi continuatio ejusdem voluntatis, quæ habita fuit, quando exhibitum fuit juramentum ; ut consideranti patebit.

6. Ex his colligit recte Sanch. *ibid. cap. 19. a. num.* juramenta parentum, vel Dominorum, quibus jurantur punituros filios, famulosve: item juramenta puerorum, quibus jurant accusare confidales apud præceptores, & juramenta, quibus viri nobiles jurant se nolle præsumere in egressu, vel ingressu domus, & similia communia, vel non obligare, vel facili excusari aliquo ex quælibet capitibus (præter illud, quod non adit